

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ» ЗАПОРІЗЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Науково-методичною радою

КЗ «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

Протокол № 1 від 22.01.2026 року

В с. Голови науково-методичної ради

Людмила ЧЕРНІКОВА

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації вчителів мовно-літературної освітньої галузі
7-9 класів закладів загальної середньої освіти
(вчителі української мови та літератури, зарубіжної літератури,
інтегрованих курсів)**

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТІВ
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ГАЛУЗІ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ НА
РІВНІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНОЇ ОСВІТИ**

Розробник: Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

Іванова Вікторія Вікторівна, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти та педагогіки виховання КЗ «ЗОППО» ЗОР.

Самоєнко Олена Олександрівна, методист обласного науково-методичного центру КЗ «ЗОППО» ЗОР.

Напрямок підвищення кваліфікації: Сучасні підходів до навчання в новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (тема 2.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі, Наказ МОН від 12.10.2022 № 904).

https://rada.info/upload/users_files/44950214/201728af13d92460d8ed85c99c33c4c2.pdf

Термін дії програми: з 22.01.2026 року до 31.12.2028.

Рецензенти:

Шацька Наталія Михайлівна, доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти та педагогіки виховання КЗ «ЗОППО» ЗОР, кандидат педагогічних наук, доцент.

Мостова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри менеджменту, психології та інклюзивної освіти КЗ «ЗОППО» ЗОР, кандидат психологічних наук.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність: У сучасних умовах переходу до Нової української школи, трансформації освітньої діяльності з очної на змішаний чи дистанційний форматів, упроваджуються зміни на всіх ланках середньої та вищої освіти. Ключовим виконавцем цих змін та перетворень є педагогічний працівник, діяльність якого визначає ефективність реалізації реформ. Учителю мовно-літературної галузі сьогодні, в епоху впровадження нових освітніх стандартів, доводиться вирішувати інноваційні завдання, що не мають аналогів у попередній практиці, брати участь у розробленні рішень і самостійно знаходити відповіді на теоретичні та практичні питання. Йому потрібні аналітичні, інформаційні, рефлексивні, комунікативні вміння, тобто – володіння системною професійною компетентністю.

Найважливішим напрямом підвищення кваліфікації вчителя української мови і літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованого курсу є вдосконалення методичної та наукової компетентностей учителя-філолога. Під методичною компетентністю розуміють сформованість збалансованих теоретичних знань (лінгвометодичних, літературознавчих, психолого-педагогічних), а також спеціальних (кваліфікаційних, аналітичних тощо) умінь і навичок, що дозволяють учителю прогнозувати й мотивувати, стимулювати й активізувати освітній процес засобами предмета, моделювати інноваційне освітнє середовище, включаючи інклюзивну освіту, здійснювати менеджмент у педагогічній сфері, планувати й організовувати освітній процес, прогнозувати його основні показники, ґрунтуючись на сучасних теоретичних та методичних засадах.

Цільова група: вчителі мовно-літературної галузі (української мови і літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованого курсу), які впроваджують Державний стандарт базової середньої освіти у 7-9 класах.

Обсяг (тривалість) навчання: 30 годин (1 кредит ЄКТС)

Особливості реалізації освітньої програми:

Тренінг проводиться упродовж 30 годин; це короткостроковий курс навчання протягом 2 тижнів, з інтенсивним графіком. Має виражену практичну спрямованість; заняття проходять як у синхронному (вебінари), так і в асинхронному режимах (самостійна робота з наданими матеріалами, опрацювання завдань тощо).

Навчальні заняття в синхронному режимі проводяться у форматі інтерактивних лекцій, де передбачено стислий розгляд теоретичних питань з використанням спеціалізованого програмного забезпечення для вебконференцій. Обов'язковою умовою є активна участь слухачів в обговореннях та практичних вправах. З метою формування фахових

компетентностей, реалізації творчого потенціалу вчителів передбачено групові форми роботи (тренінгові та інтерактивні вправи, генерування ідей, обмін досвідом тощо). Самостійна робота направлена на вивчення додаткових матеріалів, виконання індивідуальних завдань.

Для успішного навчання вчителі повинні бути забезпеченими комп'ютерною технікою (комп'ютер, вебкамера, мікрофон або ноутбук), мати доступ до швидкісного інтернету, дистанційної платформи КЗ «ЗОІППО» ЗОР <https://ele.zp.ua/training>.

Програмою передбачено вивчення трьох модулів, зміст яких сприяє формуванню професійних компетентностей педагогів стосовно запровадження сучасних підходів до навчання й вивчення предметів мовно-літературної галузі в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти у 7-9 класах.

Контрольний захід реалізується через комплексну залікову роботу.

Під час тренінгу забезпечується зворотний зв'язок: від тренера (консультації та бальне оцінювання); від колег - під час обговорення результатів групових робіт, обміну досвідом діяльності.

До реалізації Програми залучені викладачі, які мають досвід викладання хімії та проведення тренінгів або курсів підвищення кваліфікації для вчителів; володіють сучасними методиками предметного навчання.

Спілкування між учасниками освітнього процесу здійснюється засобами електронної пошти.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: полягає у формуванні та вдосконаленні професійної компетентності вчителя української мови і літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованого курсу, визначених професійним стандартом «Вчитель закладів загальної середньої освіти» щодо запровадження сучасних педагогічних технологій в освітній процес, та необхідних для організації навчання, виховання і розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та на основі нового Державного стандарту базової середньої освіти, розвиток компетентностей, пов'язаних зі здібностями до проєктування, реалізації та рефлексивного аналізу педагогічної діяльності.

Основні завдання підвищення кваліфікації:

- сприяти підвищенню методичної культури педагога;
- розвивати вміння педагогів генерувати нові ідеї, виявляти та ефективно розв'язувати педагогічні проблеми, формувати ініціативність і креативність;
- сприяти формуванню та розвитку професійних компетентностей, необхідних для роботи в умовах модернізації та реформування освіти;
- допомогти вчителям оволодіти вміннями організації освітньої діяльності з метою виявлення та подолання кризових моментів у навчанні й вихованні;

- сприяти усвідомленому вибору особистісно орієнтованої парадигми освіти, розвитку здатності до педагогічної рефлексії та самоаналізу;
- мотивувати педагогів до постійного підвищення освітнього рівня, актуалізації й реалізації власного професійного та особистісного потенціалу, участі в процесі безперервної освіти.

Перелік професійних компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- мовно-комунікативна компетентність (А1),
- предметно-методична компетентність (А2),
- компетентність педагогічного партнерства (Б3),
- прогностична компетентність (Г1),
- організаційна компетентність (Г2),
- здатність до навчання впродовж життя (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- набуття / поглиблення системних знань вчителів української мови і літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованого курсу щодо впровадження ефективних методик і технологій викладання в НУШ;
- удосконалення вмінь педагогів добирати доцільні види, форми, методи, дієві практики, планувати й організовувати освітній процес у сучасних умовах з використанням цифрових інструментів;
- розвиток навичок ефективної комунікації та фахової взаємодії; формування стійкої мотивації до навчання впродовж життя.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Оцінювання результатів навчання слухачів здійснюється на засадах компетентнісного підходу; прозорості та об'єктивності; поєднання формульованого й підсумкового оцінювання; орієнтації на практичне застосування результатів навчання.

Система оцінювання спрямована на визначення рівня сформованості професійних компетентностей учителя мовно-літературної галузі щодо імплементації сучасних підходів в освітній процес.

Формувальне оцінювання здійснюється протягом усього періоду навчання та передбачає участь у синхронних заняттях (обговорення, виконання вправ, аналіз кейсів); виконання асинхронних практичних завдань; самооцінювання та взаємооцінювання під час роботи з кейсами. Формувальне оцінювання має рекомендаційний характер і не впливає безпосередньо на підсумковий бал, але є підставою для надання зворотного зв'язку.

Підсумкове оцінювання здійснюється у форматі комплексної залікової роботи, яка інтегрує результати опанування всіх модулів програми та спрямована на перевірку здатності слухача застосовувати набуті знання й уміння в реальній педагогічній практиці. Максимальна кількість балів – 100 балів. Прохідний бал – 60 балів.

Критерії оцінювання залікової роботи:

Залікова контрольна робота оцінюється у 100 балів.

100 балів – залікову роботу виконано в повному обсязі;

99-75 балів – залікову роботу виконано повністю, відповіді на завдання містять незначні помилки;

74-60 балів – залікову роботу виконано, але є суттєві помилки в змісті викладеного матеріалу;

49-30 балів – залікову роботу виконано частково, відповіді на завдання містять суттєві помилки;

29-0 балів – залікову роботу виконано частково, зміст викладеного матеріалу не відповідає поставленому завданню. Для успішного навчання достатньо набрати 60 балів.

Для отримання сертифіката учаснику/учасниці тренінгу необхідно відвідати вебінари (або переглянути їх у записі) та виконати комплексну залікову роботу й набрати за її виконання понад 60% від максимально можливої кількості балів (100 балів).

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка (Постанова від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково педагогічних працівників» (зі змінами)).

Вартість: 950 грн., мінімальне наповнення навчальної групи 15 осіб.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття у форматі вебінарів (синхронні заняття) та практичні заняття (асинхронні заняття); акцентується на формуванні здатності педагогів застосовувати набуті знання та вміння у професійній діяльності.

Особливістю вебінарів є стислий розгляд теоретичних питань та активна групова робота педагогів, генерування та обговорення ідей щодо впровадження української мови і літератури, зарубіжної літератури (у викладанні українською мовою), інтегрованого курсу на основі компетентнісного підходу та ефективності застосування діяльнісного та інтегративного підходів у навчанні предмета.

Особливістю практичних занять є виконання вправ, де учасники відпрацьовують навички створення завдань з проблемним питанням, компетентісно орієнтованих завдань на основі змісту загального, конкретного результатів та орієнтиру для оцінювання.

Підсумковими заходами є виконання комплексної залікової роботи, самооцінювання, які сприятимуть комплексній оцінці засвоєння матеріалу й формуванню навичок систематизації та аналізу отриманих знань.

Зміст програми складається з трьох модулів та шести взаємопов'язаних тем. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 12 год — лекції, 7 год — практичні заняття, 6 год — самостійна робота, 5 год — контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				Усього
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	
МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі					
Тема 1.1. Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання	2	1	1		4
Тема 1.2. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість	2	1	1	1	5
<i>Разом за модулем</i>	4	2	2	1	9
МОДУЛЬ 2. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок					
Тема 2.1. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти	2	1	1		4
Тема 2.2. Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту	2	1	1	1	5
<i>Разом за модулем</i>	4	2	2	1	9
МОДУЛЬ 3. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості					
Тема 3.1. Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання	2	2	1		5

Тема 3.2. Практична зорієнтованість навчання	2	1	1	1	5
Разом за модулем	4	3	2	1	10
Підсумкові заходи				2	2
Усього	12	7	6	5	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі

Тема 1.1. Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання (лекції – 2 год., практичні заняття – 1 год., самостійна робота - 1 год.).

Зміст

Підхід як стратегія навчання, що поєднує в собі методи, форми, прийоми навчання. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегративного, середовищного підходів. STEM-орієнтований підхід у навчанні предметів.

Тема 1.2. Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість (лекції – 2 год., практичні заняття – 1 год., самостійна робота - 1 год.).

Зміст

Взаємозалежність, взаємодоповнюваність підходів щодо орієнтації сучасного освітнього процесу на особистість; їх реалізація в умовах очного, дистанційного та змішаного навчання.

Контрольний захід (1 год.): тестування

МОДУЛЬ 2. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок

Тема 2.1. Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти (лекції – 2 год., практичні заняття – 1 год., самостійна робота - 1 год.).

Зміст

Проблемне навчання: сутність, механізм, освітні інструменти. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Тема 2.2. Проєктне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту (лекції – 2 год., практичні заняття – 1 год., самостійна робота - 1 год.).

Зміст

Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проекту. Спільні й відмінні риси проблемного та проектного навчання.

Контрольний захід (1 год.): тестування

МОДУЛЬ 3. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення й когнітивної гнучкості

Тема 3.1. Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання лекції – 2 год., практичні заняття – 2 год., самостійна робота - 1 год.).

Зміст

Компетентнісно орієнтовані завдання як умова реалізації компетентнісного підходу до навчання. Структура та методичні орієнтири для конструювання компетентнісно орієнтованих завдань.

Тема 3.2. Практична зорієнтованість навчання (лекції – 2 год., практичні заняття – 1 год., самостійна робота - 1 год.).

Зміст

Практична зорієнтованість навчання. Включення учня в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Рефлексивність навчання.

Контрольний захід (1 год.): тестування

Підсумковий захід (2 год.): комплексна залікова робота.

Завдання: розробити й представити два компетентнісно орієнтовані завдання: для 5-6 класів та для 7-9 класів (тема / підтема за вибором вчителя).

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Практикування у перетворення традиційних завдань на компетентнісні.
2. Практикування у створенні компетентнісно орієнтованих завдань на основі змісту загального, конкретного результатів, орієнтиру для оцінювання, визначених в Додатку ДСБСО.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

3. Наказ МОН України від 20.08.2025 № 1163 «Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-ta-dorozhnoi-karty-realizatsii-kontseptualnykh-zasad-osvitnikh-haluzei-na-2025-2030-roky>
4. Наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225 «Про затвердження професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
5. Лист МОН України від 30.08.2024 № 1.1/15766-24 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/66d/ffe/c4c/66dffec4c92d2958213439.pdf>
6. Типова освітня програма для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Наказ МОН України від 09.08.2024 № 1120. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2024/09.08.2024/typova-osvitnya-prohrama-dlya-5-9-klasiv-zzso-1120-vid-09082024.pdf>
7. Модельні навчальні програми (наказ МОН України від 12.07.2021 № 795 «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»). - URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/ukrains-ka-mova/>,
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/ukrains-ka-literatura/>,
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/zarubizhna-literatura/>,
<https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/intehrovani-kursy/>

Основна література:

1. Більше ніж гра: діяльнісний підхід в Новій українській школі. URL: <https://osvita.ua/school/method/85081/>.
2. Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області. Частина 4. Урок у Новій українській школі : науково-методичний посібник / відп. ред. Т. Гура ; КЗ «ЗОІППО» ЗОР. — Запоріжжя : ЗОІППО, 2025. — 312 с.— URL: https://drive.google.com/file/d/1xgaFe03cvD_L2oWozCO721kG1rPgvayo/view
3. Проводимо успішний тренінг: НУШ у 7–9 класах у мовно-літературній галузі / автори: Ю. Романенко, І. Старагіна, П. Ткач, Ю. Гайдученко, Л.Лінкевич, І. Клименко, Київ, 2025, 115 с.

Додаткова література:

1. «Освіта для життя» (інтерактивний поступ). - URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua/>
2. «Гаразд» - безкоштовна онлайн-платформа для підвищення рівня фінансової грамотності. URL: <https://harazd.bank.gov.ua/>
3. LifeComp: Європейська рамка для особистісної, соціальної та навчальної ключової компетентності. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120911>
4. PISA-2022: основні результати та висновки – URL: https://pisa.testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/PISA-2022_Nacjonalnyj-zvit_kоротkyj.pdf